

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ УЧНІВ З ГЕОГРАФІЇ (6–9 КЛАСИ, НУШ)

Ужгородський ліцей ім. Августина Волошина Ужгородської міської ради
Закарпатської області
2026/2027 навчальний рік

1. Нормативна основа

Оцінювання результатів навчання учнів 6–9 класів з географії здійснюється відповідно до:

1. Закону України «Про освіту».
2. Закону України «Про повну загальну середню освіту».
3. Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898.
4. Наказу Міністерства освіти і науки України від 04.05.2026 № 722 «Про затвердження системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів».
5. Наказу Міністерства освіти і науки України від 14.08.2026 № 1427 «Про затвердження Рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 5–9 класів закладів загальної середньої освіти».
6. Чинної модельної навчальної програми «Географія. 6–9 класи» та розробленої на її основі навчальної програми, за якою працює заклад освіти.

Оцінювання ґрунтується на компетентнісному, діяльнісному, дослідницькому та особистісно орієнтованому підходах.

2. Загальні підходи до оцінювання

Оцінювання результатів навчання з географії спрямоване на визначення рівня сформованості географічної компетентності учнів, їхньої здатності досліджувати природні та суспільно-географічні явища, аналізувати просторові закономірності й застосовувати географічні знання в повсякденному житті.

Основними завданнями оцінювання є визначення здатності учнів:

- розуміти географічні поняття, процеси та закономірності;
- визначати географічне положення об'єктів;
- орієнтуватися на місцевості;
- читати й аналізувати географічні карти;
- використовувати географічні координати, масштаб та умовні позначення;
- аналізувати природні компоненти та їхні взаємозв'язки;
- пояснювати особливості населення і господарської діяльності;
- працювати зі статистичною та картографічною інформацією;
- проводити географічні спостереження й дослідження;
- розв'язувати географічні задачі;
- використовувати електронні карти та геоінформаційні сервіси;
- установлювати причинно-наслідкові зв'язки;
- оцінювати вплив господарської діяльності на довкілля;
- формувати обґрунтовані висновки.

Оцінювання здійснюється за **12-бальною шкалою** відповідно до очікуваних результатів навчання, визначених навчальною програмою.

3. Основні групи результатів навчання

Група 1. Досліджує природу

Оцінюється здатність учня здійснювати географічні дослідження, спостерігати за природними та суспільно-географічними явищами, планувати й виконувати дослідницькі завдання.

Основні показники:

- визначення географічної проблеми;
- формулювання дослідницьких запитань;
- висування припущень;
- планування дослідження;
- добір методів дослідження;
- використання географічних приладів;
- виконання спостережень і вимірювань;
- збирання та фіксування географічних даних;
- створення схем, карт і моделей;
- аналіз отриманих результатів;
- перевірка припущень;
- формулювання та обґрунтування висновків.

Особлива увага приділяється самостійності дослідницької діяльності, правильності застосування методів географічного дослідження та здатності пояснювати отримані результати.

Група 2. Здійснює пошук та опрацьовує інформацію

Оцінюється здатність учня знаходити, відбирати, систематизувати, аналізувати та використовувати географічну інформацію.

Основні показники:

- пошук інформації в підручниках, атласах, довідниках і цифрових ресурсах;
- читання географічних карт;
- використання географічних координат;
- аналіз статистичних даних;
- робота з таблицями, графіками та діаграмами;
- порівняння інформації з різних джерел;
- визначення головної та другорядної інформації;
- оцінювання достовірності географічних відомостей;
- використання електронних карт;
- систематизація географічних даних;
- представлення результатів інформаційного пошуку;
- формулювання висновків на основі опрацьованої інформації.

Група 3. Усвідомлює закономірності природи

Оцінюється здатність учня розуміти та пояснювати природні, просторові й суспільно-географічні закономірності, застосовувати географічні знання для розв'язання навчальних і життєвих проблем.

Основні показники:

- розуміння географічних понять;
- пояснення природних процесів;
- встановлення взаємозв'язків між природними компонентами;
- пояснення закономірностей розміщення географічних об'єктів;
- аналіз чинників формування природних комплексів;
- пояснення особливостей розселення населення;
- розуміння чинників розміщення господарства;

- встановлення причинно-наслідкових зв'язків;
- оцінювання впливу людини на природу;
- аналіз географічних проблем;
- застосування знань у практичних ситуаціях;
- формулювання аргументованих висновків.

4. Загальні рівні результатів навчання

Рівень	Бали	Узагальнена характеристика
Початковий	1–3	Учень розпізнає окремі географічні об'єкти та явища, відтворює елементарні відомості, виконує прості завдання й показує географічні об'єкти на карті переважно за допомогою вчителя.
Середній	4–6	Учень розуміє основні географічні поняття, описує об'єкти та явища, виконує типові картографічні й практичні завдання за зразком, установлює прості взаємозв'язки.
Достатній	7–9	Учень переважно самостійно застосовує географічні знання, аналізує карти й статистичні дані, пояснює географічні закономірності, розв'язує задачі, проводить дослідження та обґрунтовує висновки.
Високий	10–12	Учень демонструє глибоке розуміння географічних закономірностей, самостійно аналізує складніші географічні ситуації, критично оцінює інформацію, проводить дослідження, аргументує висновки та застосовує знання в нових умовах.

Наведена таблиця є предметно адаптованим узагальненням рівнів оцінювання. Повні офіційні загальні критерії за кожним балом визначені наказом МОН № 722.

5. Критерії оцінювання різних видів навчальної діяльності

5.1. Усні відповіді

Оцінюються:

- правильність і повнота відповіді;
- розуміння географічних понять;
- використання географічної термінології;
- здатність характеризувати географічні об'єкти;
- уміння пояснювати географічні явища та процеси;
- встановлення причинно-наслідкових зв'язків;
- використання географічних карт;
- наведення конкретних прикладів;
- логічність і послідовність відповіді;
- аргументованість висновків;
- самостійність відповіді.

5.2. Робота з географічною картою

Оцінюються:

- знання географічної номенклатури відповідно до навчальної програми;
- правильність визначення географічного положення;
- уміння користуватися легендою карти;

- розуміння умовних позначень;
- визначення напрямків;
- визначення географічних координат;
- правильність використання масштабу;
- вимірювання відстаней;
- аналіз просторового розміщення об'єктів;
- встановлення закономірностей за картою;
- формулювання висновків.

Під час оцінювання враховується не лише правильність знаходження географічних об'єктів, а й здатність учня використовувати карту як джерело інформації для аналізу та пояснення географічних явищ.

5.3. Робота з контурною картою

Оцінюються:

- правильність нанесення географічних об'єктів;
- відповідність розташування об'єктів географічній карті;
- правильність географічних назв;
- використання умовних позначень;
- наявність легенди, якщо цього потребує завдання;
- повнота виконання завдання;
- дотримання вимог до оформлення;
- правильність відображення просторових закономірностей.

Естетичне оформлення не повинно переважати над оцінюванням географічної правильності, повноти та змісту виконаної роботи.

Окремі технічні неточності оформлення оцінюються з урахуванням їхнього впливу на зрозумілість і правильність географічної інформації.

5.4. Практичні роботи

Оцінюються:

- розуміння мети практичної роботи;
- правильність виконання завдань;
- добір і використання джерел географічної інформації;
- правильність роботи з картами;
- застосування географічних методів;
- виконання обчислень;
- аналіз отриманих результатів;
- порівняння географічних показників;
- встановлення причинно-наслідкових зв'язків;
- формулювання обґрунтованих висновків;
- самостійність виконання.

Під час оцінювання практичних робіт враховуються як правильність отриманого результату, так і способи його досягнення.

5.5. Географічні задачі

Оцінюються:

- правильність розуміння умови;
- визначення необхідних вихідних даних;
- вибір способу розв'язання;
- правильність використання формул;
- виконання математичних обчислень;
- дотримання одиниць вимірювання;

- логічність і послідовність розв'язання;
- правильність отриманого результату;
- перевірка відповіді;
- пояснення географічного змісту результату.

Географічні задачі можуть охоплювати визначення масштабу, відстаней, координат, часу, температури повітря, атмосферного тиску, показників населення, господарства та інших величин відповідно до навчальної програми.

Якщо учень правильно обрав спосіб розв'язання, але припустився окремої арифметичної помилки, оцінювання здійснюється з урахуванням фактично продемонстрованих результатів навчання.

5.6. Робота зі статистичними даними, таблицями, графіками та діаграмами Оцінюються:

- правильність читання статистичних даних;
- визначення основних показників;
- порівняння кількісних характеристик;
- правильність обчислень;
- аналіз динаміки показників;
- установлення закономірностей;
- пояснення причин відмінностей;
- правильність побудови графіків і діаграм;
- формулювання висновків;
- критичне оцінювання інформації.

Особлива увага приділяється здатності учня пояснювати географічний зміст статистичних показників, а не лише виконувати обчислення.

5.7. Географічні дослідження та спостереження Оцінюються:

- визначення дослідницької проблеми;
- формулювання мети;
- висування припущення;
- планування дослідження;
- добір географічних методів;
- збирання даних;
- виконання спостережень і вимірювань;
- фіксування результатів;
- аналіз отриманої інформації;
- встановлення географічних закономірностей;
- формулювання висновків;
- самостійність дослідницької діяльності.

Формами роботи можуть бути спостереження за погодою, дослідження місцевості, аналіз стану довкілля, вивчення природних комплексів, соціально-економічні та краєзнавчі дослідження.

5.8. Робота з електронними картами та геоінформаційними технологіями Оцінюються:

- правильність використання електронних карт;
- пошук географічних об'єктів;
- визначення координат;
- використання масштабування;
- вимірювання відстаней;

- аналіз супутникових зображень;
- зіставлення картографічних шарів;
- визначення просторових закономірностей;
- використання цифрових географічних сервісів;
- формулювання висновків на основі цифрових даних.

Можуть використовуватися Google Maps, Google Earth, електронні атласи, геоінформаційні системи та інші цифрові ресурси.

Оцінюються насамперед географічні знання та вміння, а також досягнення результатів конкретного завдання.

5.9. Тестові та письмові роботи

Оцінюються:

- правильність відповідей;
- знання географічних понять;
- розуміння географічних закономірностей;
- уміння використовувати карти;
- здатність аналізувати географічну інформацію;
- застосування знань у практичних ситуаціях;
- встановлення причинно-наслідкових зв'язків;
- правильність обчислень;
- аргументованість висновків.

Тестові роботи можуть містити завдання з вибором відповіді, установленням відповідності, визначенням послідовності, короткою або розгорнутою відповіддю, аналізом карт, схем, таблиць, графіків і географічних ситуацій.

Кількість завдань, їхня складність, максимальна кількість балів та порядок переведення результатів у 12-бальну шкалу визначаються для конкретної роботи й повідомляються учням до її виконання.

5.10. Навчальні проєкти та географічні дослідження

Оцінюються:

- актуальність теми;
- правильність формулювання мети й завдань;
- змістовність дослідження;
- добір і використання джерел інформації;
- достовірність географічних даних;
- використання картографічного матеріалу;
- самостійність виконання;
- застосування географічних методів;
- аналіз отриманих результатів;
- обґрунтованість висновків;
- якість представлення результатів;
- дотримання академічної доброчесності.

Формами роботи можуть бути презентації, картографічні проєкти, інфографіка, географічні дослідження, аналітичні звіти, порівняльні характеристики територій, краєзнавчі проєкти та інші навчальні продукти.

6. Особливості оцінювання географії в 6 класі

У 6 класі оцінювання спрямоване на визначення рівня сформованості базових географічних знань і практичних умінь.

Оцінюються:

- розуміння географії як науки;
- знання основних методів географічних досліджень;
- уміння орієнтуватися на місцевості;
- визначення напрямків;
- використання масштабу;
- визначення географічних координат;
- читання географічних карт;
- пояснення будови й особливостей оболонок Землі;
- характеристика природних компонентів;
- проведення нескладних спостережень;
- встановлення взаємозв'язків у природі;
- формулювання висновків.

Під час оцінювання враховується поступове формування в учнів навичок самостійної роботи з картою та географічною інформацією.

7. Особливості оцінювання географії в 7 класі

У 7 класі оцінювання спрямоване на розвиток уміння аналізувати географічні закономірності, порівнювати території та пояснювати особливості природи й населення відповідно до навчальної програми.

Оцінюються:

- розуміння географічних закономірностей;
- аналіз тематичних карт;
- характеристика материків і океанів;
- пояснення особливостей природних компонентів;
- визначення чинників формування клімату;
- аналіз природних зон;
- порівняння природних комплексів;
- характеристика населення й господарської діяльності в межах програмового змісту;
- встановлення причинно-наслідкових зв'язків;
- формулювання обґрунтованих висновків.

8. Особливості оцінювання географії у 8 класі

У 8 класі оцінювання здійснюється відповідно до змісту чинної навчальної програми.

Оцінюються:

- аналіз географічного положення територій;
- використання тематичних карт;
- розуміння природних і суспільно-географічних закономірностей;
- характеристика природно-ресурсного потенціалу;
- аналіз населення та розселення;
- порівняння географічних показників;
- застосування статистичних методів;
- пояснення територіальних відмінностей;
- розв'язування географічних задач;
- оцінювання екологічних проблем;
- формулювання обґрунтованих висновків.

Зміст конкретних завдань визначається модельною навчальною програмою, за якою працює заклад освіти.

9. Особливості оцінювання географії в 9 класі

У 9 класі оцінювання спрямоване на поглиблення географічної компетентності, розвиток аналітичного мислення та вміння застосовувати географічні знання для пояснення природних і суспільних процесів.

Оцінюються:

- розуміння географічних закономірностей;
- аналіз територіальної організації господарства;
- характеристика природно-ресурсного потенціалу;
- пояснення чинників розміщення виробництва;
- аналіз демографічних і соціально-економічних показників;
- порівняння країн і регіонів;
- аналіз економічних зв'язків;
- використання статистичних даних;
- пояснення географічних проблем;
- оцінювання впливу господарської діяльності на довкілля;
- формулювання аргументованих висновків.

Конкретний зміст оцінювання визначається навчальною програмою відповідного класу.

10. Види оцінювання

Формувальне оцінювання

Формувальне оцінювання здійснюється для відстеження навчального поступу учнів, виявлення труднощів та надання конструктивного зворотного зв'язку.

Може передбачати педагогічне спостереження, усні коментарі, самооцінювання, взаємооцінювання, рефлексію, аналіз картографічних, практичних і дослідницьких завдань.

Результати формувального оцінювання не враховуються під час підсумкового оцінювання.

Поточне оцінювання

Поточне оцінювання здійснюється протягом освітнього процесу для визначення проміжного рівня досягнення очікуваних результатів навчання.

Учитель самостійно визначає кількість, періодичність і форми поточного оцінювання відповідно до навчальних цілей.

Поточні оцінки фіксуються в класному журналі без обов'язкового зазначення груп результатів.

Тематичне оцінювання

Тематичне оцінювання здійснюється за потреби на основі поточних оцінок, результатів підсумкової тематичної роботи або їх поєднання.

Проведення окремої підсумкової роботи після кожної теми, розділу чи модуля не є обов'язковим.

Семестрове оцінювання

Семестрове оцінювання здійснюється на основі тематичних оцінок, а за їх відсутності — поточних оцінок.

За рішенням учителя може проводитися підсумкова семестрова робота, яка охоплює результати навчання, передбачені програмою на відповідний період.

За результатами семестру виставляється **одна оцінка з географії**.

Окреме семестрове оцінювання кожної групи результатів не є обов'язковим.

Річне оцінювання

Річне оцінювання здійснюється відповідно до чинних нормативних вимог з урахуванням результатів навчання учня протягом навчального року.

Річна оцінка відображає рівень досягнення очікуваних результатів навчання з географії.

11. Принципи об'єктивності та академічної доброчесності

Оцінювання результатів навчання здійснюється на засадах:

- об'єктивності;
- справедливості;
- прозорості;
- неупередженості;
- систематичності;
- індивідуального підходу;
- академічної доброчесності.

Учні мають право:

- бути завчасно ознайомленими з критеріями оцінювання;
- отримувати пояснення щодо виставлених оцінок;
- знати власні навчальні досягнення та напрями вдосконалення;
- отримувати конструктивний зворотний зв'язок;
- оскаржувати результати оцінювання в установленому порядку.

Під час оцінювання враховуються фактичні результати навчання, а не поведінка учня чи особисте ставлення до нього.

Оцінювання не використовується як засіб покарання.

12. Нормативні документи

1. **Державний стандарт базової середньої освіти**, постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-п>
2. **Наказ МОН від 04.05.2026 № 722 «Про затвердження системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів»:**
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0922-26>
3. **Наказ МОН від 14.08.2026 № 1427 «Про затвердження Рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 5–9 класів закладів загальної середньої освіти»:**
<https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultataiv-navchannia-uchniv-5-9-klasiv-zakladiv-zahalnoi-serednoi-osvity?v=6a8420819f7e7>
4. **Роз'яснення МОН «МОН спростило процедури оцінювання в базовій школі»** від 18.08.2026:
<https://mon.gov.ua/news/mon-sprostylo-protsedury-otsiniuvannia-v-bazovii-shkoli>
5. **Модельні навчальні програми з географії для 6–9 класів НУШ:**
<https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>